אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה ליפלגי בעל מנת. תימה דודאי לא הוה שמעינן מילתא דרבנן במהיום לא הוו פליגי בע"מ הוה פריך שפיר אבל אין ענין זה לזה כלום דאפילו הוו אמרי רבנן בעל מנת גט ואינו גט דלמא במהיום הוו מודו דהוי גט גמור דתנאה הוי לו שמא לא הוי גט כלל דחזרה הוי ועוד דמשמע ליפלגו בעל מנת דבעל מנת דאמרו חכמים גט ואינו גט הא סבר רב יהודה דבעל מנת לא הוי גט כלל אלא לכשיתן וגראה לר"י דלרב יהודה לכשיתן הוי גט ודאי אבל עד שיתן הוי ספק והוי גט ואינו גט דמספקא ליה באומר על מנת לא כמעכשיו דמי [ו] ואין סברא לומר כלל דלרב יהודה עד שיתן ודאי לא הוי גט דפשיטא ליה דלרבנן דרבי ע"מ לאו באומר מעכשיו דמי אע"ג דבמהיום ולאחר מיתה מספקא להו דא"כ הוה אפכא מר' יוחנן דלרבי יוחנן בע"מ מודו רבנן לרבי דהוי כאומר מעכשיו דמי ובמהיום ולאחר מיתה אין מעשה נגמר מיד לרבנן א"כ ע"מ הוי טפי כאומר מעכשיו ממהיום ולאחר מיתה ולהכי פריך וליפלגו בעל מנת ושמעינו דאפי' בעל מנת לרבנן גט ואינו גט כ"ש במהיום ולאחר מיתה וליכא למימר דאי הוו פליגי בע"מ הוה אמינא מהיום ולאחר מיתה לא הוי גט כלל לרבנן דא"כ מתני' (עב.) דקתני מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט אמאן תרמייה ועוד יש לומר דהכי קאמר אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה ולא השמיענו בהך ברייתא אלא מילתא דרבי דמילתייהו דרבנן דאמרי גט ואינו גט תנא לה במתני' לפלוג בע"מ ולאשמועינן מילתא דתרוייהו דאינה שנויה בשום דוכתא ועוד האדרבי בפרק האומר בקידושין (דף פ:): **חסורי מיחסרא** וכו'. ול"ת למה הולרך להגיה דפליגי רבנן אדרבן שמעון בן גמליאל מנא ליה דפליגי עליה ואומר ר"י דקבלה היתה בידו דפליגי רבנן [יא] (ושהלכה כמותו [אא] ולא כרשב"ג כדמיירי בסמוך):

רבה אמר הא לא איצטריך. ול"ת דבפרק האומנין (ב"מ דף עז. ושם) אמרי' שכר את הפועלים ואמא מטרא הפסד דפועלים וי"ל דשאני התם שאינו אלא שכיר יום שלא שכרו בעל הבית אלא לנטות [ב] וכיון שלא הולרך אינו שכירו אבל הכא שהוא אריס ועושה כל מלאכות שבשדה [ג] ויש לו חלק בקרקע כמו בעל השדה [ד] ומיד כשהתנה עמו לנטות ארבעה זכה בשליש שדה ואפי' אמא מטרא ולא איצטריך [ה] כמו שאר אריסים דמשמע דנטלי רבעא ואפילו לא יצטרכו לנטות [ו] ורב יוסף סבר כיון דמשנה עצמו משאר אריסות אמרינן [ז] הא לא דלה: **הא** קיי"ל **הלכתא כרבה.** [ח] מכאן משמע דבכולי הש"ס הלכתא כרבה לגבי רב יוסף מדלא קאמר והא בהא קיי"ל כרבה כדקאמר ובהא לא קיי"ל כרשב"ג ולא קאמר הא דקאמרי' הילכתא כרבה לגבי רב יוסף בר משדה ענין ומחלה הייו דוקא במילי דאיפלגו בבבא בתרא [ט] והא דאיצטריך הש"ס לפסוק הלכה בקידושין בפרק קמא (דף ט.) כרבה גבי שילאי לא נריכי שומא פירשנו שם [ד"ה והילכתא] [י] [יא]:

מכלל

והתניא [ו] מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט ולרב יהודה דאמר בעל מנת [ז] פליגי אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה ליפלגו בעל מנת ולהודיעך כחן דרבי וליפלגו בעל מנת ולהודיעך כחן דרבנן [ז] כח דהיתירא עדיף ליה: [א] על מנת שתתני לי מכאן ועד שלשים יום וכו': פשיטא מהו דתימא קפידיה לאו קפידא ולזרזה קאתי קא משמע לן: אמר רבן שמעון בן גמליאל מעשה בצידן כו': מאי תנא דקתני מעשה חסורי מיחסרא והכי קתני אם אמר לה ע"מ שתתני לי איצטליתי ואבדה איצטליתו איצטליתי [ב] דוקא קאמר לה רבן שמעון בן גמליאל אומר תתן לו את דמיה ואמר רבן שמעון בן גמליאל מעשה נמי בצידן באחד שאמר לאשתו הרי זה גיטך על מנת שתתני לי איצטליתי ואבדה איצטליתו ואמרו חכמים תתן לו את דמיה בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר לה מחולים לך מהו תיבעי לרבנן תיבעי לרשב"ג תיבעי לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלא אחלה גבה אבל הכא הא קאמר לה מחולי' לך או דלמא אפילו רשב"ג לא קאמר אלא דקא מפייסה ליה בדמי אבל לגמרי לא אמר ליה [ג] אינה מגורשת איתיביה [ד] האומר לחבירו קונם שאתה נהנה לי אם אי אתה נותן לבני כור אחד של חטין ושתי חביות של יין ר"מ אומר אסור עד שיתן וחכמים אומרים [ה] אף זה יכול להתיר את נדרו שלא ע"פ חכם ואומר הריני כאילו התקבלתי הכי השתא [ו] התם לצעורה קא מכוין ולא ציערה [ז] הכא משום הרווחה הוא והא לא איצטריך ההוא גברא דאמר ליה לאריסיה כולי עלמא דלו תלת דלוותא ואכלי ריבעא את דלי ארבעה ואכול תילתא לסוף אתא מיטרא אמר רב יוסף הא לא דלה רבה אמר [ח] הא לא איצטריכא לימא רב יוסף דאמר כרבנן ורבה דאמר כרבן שמעון בן גמליאל ותיסברא והא קיימא לן הילכתא כוותיה דרבה ובהא אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל אלא לעולם כרבנן רב יוסף כרבנן ורבה אמר לך אנא דאמרי אפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלצעורה קא מכוין אבל הכא משום הרווחה הוא והא לא איצטריך [ט] תנן התם בראשונה היה נטמן יום שנים עשר חדש כדי שיהא חלוט לו [י] התקין הלל הזקן שיהא חולש את מעותיו ללשכה ויהא שובר את הדלת ונכנס ואימתי שירצה הלה יבוא ויטול את מעותיו ואמר רבא מתקנתו [יא] הלל נשמע [יב] הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו מדעתו מגורשת על כורחו אינה מגורשת מדאיצטריך ליה להלל לתקוני נתינה בעל כורחיה דהויא לה נתינה מכלל

והפגיה. בניחותא דשמעינן מינה מדאצטריכו לאיפלוגי בהא מכלל דבעל מנת מודו: **ולרב יהודה.** אדמיפלגי בהך מתניתא במהיום ולאחר מיתה לאשמועינן דבעל מנת פסלי רבנן וכ"ש הא: ומשני להכי איפלגו בהכי להודיעך כחו דרבי ומיהו רבנן בעל מנת נמי פסלי: **מאי פנא.** לעיל מינה דתמיס דקתני מעשה בצידן כו' מאי לאיה אין שונין מעשה במשנה אלא לראיה: **פמן אם דמיה.** הלא איכוין אלא להרווחה דידיה: **מהו.** מי הויא הך מחילה קיום תנאי כאילו נתנתן לו או לא: **פיבעי לרבנן.** דאמרי דמיס לאו במקום איצטלית קיימי ודמיס לאו איצטלית הן אבל הכא הא אחליהו והוי כאילו קבל מעות ממש דמחילה כקבלה: **קונם שאתה נהנה לי.** קונם תהא עליך כל הנאה שתהנה ממני: **אף זה.** אם רצה המודר יכול להתירו מאיליו בלא שאלת התרת חכם ואומר לו הרייני כאילו התקבלתי אלמא מחילה כקבלה: **משום הרווחה.** שהיה נריך לצורך בנו: **תנאה דלוותא.** כל שאר האריסים שבמקום זה משקין התבואה שלש פעמים בשנה: **ושקלי ריבעא.** ומנהג האריסין ליטול רביע התבואה בשביל טורח חרישה וחריעה וזיבוח והשקאה וכל נרכי השדה: **אם דלי ארבע.** השקה את השדה ארבעה פעמים: **אתא מטרא.** בזמן השקאה רביעית: **הא לא דלה.** ולא שקיל אלא ריבעא כמנהג המקום: **הא לא אילטריך.** ומזלו גרם: **ברבן שמעון.** דדמיס במקום אצטלית הכא נמי מטר במקום השקאה: **הלכתא ברבה.** בכל מקום שנחלק עם רב יוסף חוץ משדה ענין ומחלה [יא] **אין הלכה כרבן שמעון.** דאמר לקמן [יב] חוץ מערב ולילה ואחרונה: הכי גרסי' **אלא לעולם כרבנן.** כלומר תרוייהו אליבא דרבנן אמרי לה: **דלצעורה איכוון.** דסתם מגרש את אשתו מתוך איבה הוא מגרשה הלכך מספיקא אמרי' לצעורה איכוון ולא תלינן למימר להרווחה איכוון לקולא: **פגן הפס.** במס' ערכין (דף לא.): **היה נטמן.** הקונה בית בעיר חומה היה נטמן יוס שנים עשר חודש אלא ימצאנו המוכר לתת מעותיו כדי שיהא חלוט לו כדכתיב (ויקרא כה) ואם לא יגאל עד מלאת לו וגו': **חולש.** זורק. כמו חולש על גויש (ישעיה יד) מטיל גולל: **ללשכה.** מתוקנת לכך: **ויהא שובר הדלת.** של בית ונכנס: **מתקנתו של הלל.** דאיצטריך לתקוני נתינה על כרחו תהא נתינה: מכלל

[ו] לעיל עב: וש"נ, [ז] [ל"ל גמי פליגין], [ח] [כרכות פ. וש"נ], [ט] נדרים כד. סג.; [י] [ל"ל הכא], [יא] [ל"ל התם], [יב] ערכין לא.; [יג] [ב"ב קיד: קמנ:]; [יד] [דף עה.], [טו] צ"ל דאין. מהר"ם שי"ף, [יא] ס"א ל"ג, [יב] [ב"ב קיד: וקמנ:], [יג] [וע"ר תוס' ב"ב קיד: ותוס' מגילה כט: ותוס' ממנות לב. ד"ה מנעגל ותוס' ב"מ כט. סד"ה והוי ותוס' שבועות מד. ד"ה שומר],

מוסף תוספות

א. בתוס' הכא"ש מתוס. כמותם ולא כרשב"ג דדמסקינן בסמוך. ב. אין להם לישול אלא לפי מה שעשו. תוס' ב"מ עז. ד"ה לפגר (וע"ר בב"מ תו"מ סי' ע"ל אות ד), ותוס' ב"מלא הרועים כמן). ג. כשותף דאמר, דאי אתניסא ההיא ארעא לא הוה שקיל מידי. רי"ף. ד. וכל ריוח שבא בדבר הוי דידיה, ומן השמים רחמוהו. רבנו קרקפא. ה. מספק דשמא לא אתי [מטרא]. תוס' ב"מ עז. ד"ה דלמנר. ו. [דן]לא פקעא מנתא דדילה. רי"ף. ז. דמה שהוסיף אשאר אריסין אדעתא דניטרה טירחא יתירתא. תוס' הכא"ש. ח. משום דהני תלת מילי איתנהו התם, אבל בשאר מכילתי לא. תוס' הכא"ש. ט. וע"ע בתוס' הכא"ש ברשב"ג ובפר' הרי"ן בתן שמילו.

פסקי רי"ד

מעשה בצידן וכו' מאן תנא דקתני מעשה חסורי מחסרא והכי קתני אם אמר לה ע"מ שתתני לי אצטליתי ואבדה [אצטליתי] דוקא קא"ל רשב"ג אומר תתן את דמיה ומעשה בצידן וכו' אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה ר"ג במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה (ערב בפ' גט פשוט צידן בפ' מי שאחזו וראיה אחרונה בפ' דיני ממונות) והלכך אי לא יהבה ליה אצטליתו דוקא לא הויא מגורשת: **בעא** מיניה ר' אמי מר' יוחנן הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר מחולין הן לך מהו א"ל אינה מגורשת דלצעורה איכוין והא לא ציערה: **ההוא גברא דא"ל** לאריסיה כ"ע דלו תלת דלוותא ואכלי רבעא את דלי ד' ואכיל תילתא לסוף אתא מיטרא ולא איצטריך אמר רב יוסף הא לא דלה רבה אמר הא לא איצטריך וקי"ל הלכה כרבה **תנן התם בראשונו היה נטמן יום י"ב חודש כדי שיהא** חלוט לו התקין הלל שיהא חולש את מעותיו ללשכה [ויהא] שובר את הדלת ונכנס ואימתי שירצה יבא הלה ויטול את מעותיו:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מסורת הש"ס

(א) [כתובות כה. נ"מ לח:] נ"ק סמ. נ"ב קעד. תוספות עז. סנהדרין לא. לעיל לח., (ב) לעיל כ: [תוספתא פ"ב], (ג) [קדושין סא.], (ד) [ב"ב קעג:], (ה) בדפו"ר בדיני ממונות, וליתא תיבת באחד, והוא בפרק בדיני ממונות בשלשה זה בורר, (ו) בדפו"ר ובאמרו, (ז) בדברים כה, (ח) [לעיל עד.], (ט) בתוס' בערכין איתא: לוקח, (י) [נ"ק קיח.], (יא) [בכתובות עד. ד"ה תנאי מילוי בתופן אחרן], תיבת ענונה אינה מובנת. מראה כהן], (יב) [סוכה מא:], (יג) צ"ל דרב. מהר"ם שי"ף.,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משום וכו' התם דהוצרך:

מוסף תוספות

א. עד שיאמר ,רוצה אני' כיון שיש עליו מן הדין לקבלם. רשב"א. ב. שכל זמן שתרצה לתת יהא הוא מוכן לקבלם, והלכך הו"ל כמי שהוא חייב בקבלתם. רשב"ם. ג. ואע"פ שתלה הוא בדעת האשה. רשב"ם. לא נחלקו [רבא ורב פפא] אלא בגט על תנאי דמעות הללו שהיא חייבת כדי להשלים תנאה דמו לחוב ודמו למתנה ובעינא למידק האי עוונא מבית בבתי ערי חומה שהבית מכור אצלו מכירה גמורה אלא רחמנא אוקמיה אפדיון ומש"ה דמי לחוב ודמי למתנה. ר"ן. ד. דהא אמר [התם] מאן שמעת ליה דאמר בענין תנאי קודם למעשה רבי מאיר הוא משמע דרבי חנינא בן גמליאל פליג אכולהו, לכן נראה לי דפליג אכולהו. תוס' קדושין סא. ה. לר"מ לא איצטריך, דבעי תנאי כפול, אלא. תוס' הרא"ש עה: ד"ה אלא.

עין משפט נר מצוה

ם א ב מיי' פ"ו מהל' מאכלות אסורות הל' ג [וס"ג מהל' זכיה ה"ז] סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לח סעיף ג:

סא ג טוש"ע שם סעיף ד בהג"ה:

מוסף רש"י

שלא בפניו. כגון זה שהיה נמנע ומשום דמרתי לרעותא הוא, דשלא בפניו הוא ובעל כרחו הוא, משום הכי איצטריך ליה להלל לתקוני (שם). מאי דאיצטריך ליה תקון. ואי הוי נמי לוקח אתם ולא הוי בעי לקבוליתא הוה איצטריך להלל לתקוני דבעל כרחו מיהו נתינה (שם). הרי זה גיטך והנייר שלי. כל הנייר אני מעכב לעצמי, אינה מגורשת. דכיון דהנייר שלו לא נתן לה כלום, דמגלגלו אותיות פוחלות בפויר (לעיל כב:). **על מנת שתחזירי לי את הנייר מגורשת.** ותחזיר, דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה (שם).

פסקי רי"ד

אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה גיטיך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו בין מדעתו בין בעל כרחו מגורשת דמתנה בעל כרחה שמה מתנה וכי איצטריך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין שלא מדעתו הויא נתינה: ת"ר הרי זה גיטיך והנייר שלי אינה מגורשת. ע"מ שתחזירי את הנייר הרי זו מגורשת מ"ש רישא ומ"ש סיפא פי' דקס"ד דלא קניא גיטא עד שתחזיר לו את הנייר ונמצא דבעת קניית הגט לא יהיב לה מידי ורחמנא אמר ונתן בידה

מכלל דבעלמא נתינה בעל כרחו לא הויא נתינה. וא"ת דהשתא לא מפליג בין בפניו בין שלא בפניו דבכל ענין בעל כרחו לא הויא נתינה ג"כ למה היה נמנע בראשונה וי"ל דבפניו לא היה יכול להעיז [יב] מלגלגם כדי שיהיה הבית שלו וגם אם היה בפניו יעשוהו ב"ד לקבלם בעל כרחו [א] וא"ת בנתי ערי חומה דהוי כפרעון החוב דעליו לקבלם פשיטא דהוי פרעון כדקאמרינן [ו] הלוהו ביטוב לא יחזיר לו במדבר משמע דביטוב יחזיר לו אפילו בעל כרחו וכן בהזהב (ב"מ דף מט.) כי אמר ליה שקול זוזך לא הוי אפילו כשומר חנם ומה איצטריך הלל הזקן לתקן וי"ל דוקא בעלמא פשיטא דהוי נתינה שאין המלוה מפסיד בקבלת הפרעון אבל הכא דע"י הפרעון צריך להחזיר הבית וכן ע"י קבלתו הוי הגט גט לא הוי נתינה וא"ת גבי גט פשיטא דלא הוי נתינה ומה צריך ללמוד מתקנתו של הלל וכי אם יתן מתנה לחבירו יקבלנה בעל כרחו ואור"י די"ל דכיון דאמר לה ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז תלה הדבר בדעתה [ב] ועליו לקבלם והוי כמו בנתי ערי חומה וקמ"ל דאפ"ה בע"כ לא הוי נתינה [ג]:

לאפוקי הכא דמעשה קודם לתנאי. פי' בקונטרס דר' מאיר ור' חנינא לא פליגי אלא בנכפלות דלקאמרינן התם טעמא דהוצרך לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאף באדם כנען לא יגחלו וקשה דבפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף לד.) משמע בהדיא דפליגי רבנן נמי אר"מ במעשה קודם לתנאי גבי מתנה שומר חנם להיות כשואל [ד] וא"ת בשלמא תנאי כפול ותנאי קודם למעשה והן קודם ללאו ילפינן שפיר מתנאי בני גד ובני ראובן מדנכתבו בזה הענין שמע מינה בענין כי האי גוונא אבל שלא יהא מתנה על מה שכתוב בתורה ואפשר לקיימו ע"י שליח היכי ילפינן מהתם כדאמרינן בכתובות (דף עד.) דלמא בלאו הכי נמי מועיל תנאי אלא דהכי הוה מעשה וי"ל [יג] משום דכל התנאים הכתובים דמייתי בקידושין בפרק האומר (דף סא.) הוו בענין זה שמע מינה דבענין דתנאי

מכלל דבעלמא [נתינה בע"כ] לאו נתינה היא. וגבי גט לאיסורא הוא לא תקון הלל: **שלא בפניו.** כי הכא שאינו בלשכה: **דאיצטריך ליה תקון.** לאם שהיה נמנע בראשונה וי"ל דבפניו לא היה בפניו תהא נתינה ואי הוה נמי קאי קמן ואמר לא מקבילנא הוה איצטריך להלל נמי לתקוני דתיהוי נתינה אלא מה שלא הולרך לא הולרך וגבי גט לאיסורא הוא לא קיימא תקנתא דהלל: **ערב.** בשילהי גט פשוט [ד] : **לידן.** דמתני' : **ראיה אחרונה.** [ה] **באחד דיני** ממונות (סנהדרין דף לא.) דאפליגי באמרו לו כל ראיות שיש לך להביא הבא עד שלשים [ו] ואמרו לו הבא ראיה ואמר אין לי ראיה בקמייתא הלכתא כוותיה ובבתרייתא ליתא הלכתא כוותיה: **והנייר שלי.** לא יהיב לה ולא מידי ורחמנא אמר ונתן בידה [ז] : **מאי שנא רישא כו'.** קא סלקא דעתיה על מנת לאו מעכשיו הוא כרבנן דפליגי עליה דרבי [ח] והוי כמו לכשתחזירי לי הנייר ליהוי גט ומ"ש אמאי מגורשת הא בשעת גירושין לאו מידי נקיטא: **היכא דליתיה.** לאלטעלת: **לא אפליג.** ר"מ במסכת קידושין (דף סא.) כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן וכו' דנימא אם לא תחזירי לא יהא הגט בטל תנאיה: **הא אפליג לא הוי גיטא.** לר"מ: **מכדי.** לר"מ כל תנאי מהיכא גמרינן לכופלו: **מתנאי בני גד.** שהיה כפול אם יעברו ואם לא יעברו (במדבר לב) וכיון דמייתי גמרי' בעינן כי התם תנאי שתלו בו המעשה הוזכר קודם למעשה אם יעברו זה התנאי ונתתם להם זה המעשה ה"נ בעינן דנימא אם תחזירי יהא גט: **לאפוקי הכא.** דאמר לה זה גיטך בריאשא והדר ע"מ שתחזירי: **משום דהוי ליה כו'.** וכיון לר"מ וכיון לרבנן דלא אפליג אלא בכפילה כדמפרש טעמא התם [ט] הולרך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאף באדם כנען לא יגחלו: **בדבר אחד.** לעבור הילדן: **ומעשה בדבר אחר.** נחלת עבר הירדן מזרחה: בדבר

תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר [י] אף כל לאפוקי הכא דתנאי

ממש כי האי גוונא ואם בחקותי תלכו ואם תאבו ושמעתם נמי רוב מצות ע"י שליח וגראה דהלכה כר"מ דבעי' תנאי כפול כו' דשמואל ורבא בסמוך סברי כוותיה וכל הני דמתניתין אייתי בתנאי כפול אע"ג דלא פירש דה"נ מוקי לה לקמן (עו.) בריתא בדכפליה לתנאיה אע"פ שלא פירש ובכל ע"מ שבש"ס כגון (סוכה מא:) ע"מ שתחזירהו לי דאתרוג וכיוצא בו בעי כפילות ובכל מקום בעינן תנאי כפול אלא דוקא בשתויי יין ופרועי ראש דהוי איסורי נפ' שבועת העדות (שבועות דף לו:) והא דבעינן כפילות בסוטה משום דהוי איסורא דאית ביה ממונא דאיכא שאר וכסות [יב] ועונה וכתובה והא דאמרינן בירושלמי בפרק האומר (קדושין פ"ג ה"ג) א"ר יוסי א"ר בון בכל אמר אית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן והכא ליה וגראה להרב ר' אלחנן דגרסינן בכל אתר ליה לר"מ וכו' והכא אית ליה ומשני ר' חנינא חומר הוא בערוה כלומר אע"ג דלא כפל תנאו ומן הדין התנאי בטל ומעשה קיים ומשום חומר אין הגט גט ולא הקידושין קידושין שאם קבלה קידושין מאחר לריכה גט משניהם ובהכי אייתי התם לעיל הקשה הרב ר' אלחנן כיון דבעינן תנאי כפול באיזהו נשך (ב"מ דף סו.) גבי אי קיימת לידך דלא דקאמר פטומי מילי בעלמא הוא משמע שאם התנה הוא כמו שהיא אמרה היה מועיל ואמאי הא לא כפליה לתנאיה ואומר רבינו יאחק הא דנקט פטומי מילי [ה] משום דלא מהני אפי' לרבנן דר"מ וג' עניינים יש דיש מקומות דבעינן תנאי גמור ולר"מ תנאי כפול ויש מקומות דלא בעינן אלא גלוי דעת ויש מקומות דאפי' גלוי דעת לא בעינן ובפ' האיש מקדש (קדושין דף מט: ד"ה דבריס) מפורש: **אלא** אמר רבא משום דמעשה קודם לתנאי. לאו משום דלית ליה לרבא כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי דהא הכי הילכתא כדפרישית לעיל (עד. ד"ה רב הונא) ועוד דבהדיא קאמר רבא [יג] בהילך אתרוג זה על מנת שתחזירהו לי אם תחזירו יצא ואם לאו כאומר מעכשיו דמי היכי יצא והא לא אלה המתנה אלא כשתחזירו ואז אינו נידו ואין נראה לומר דהתם מיירי כגון שאמר מעכשיו דא"כ היה לו לפרש בדבריו ואע"ג דלא פירש נמי כפילות היינו משום דלא מפרש ליה במשנתינו אבל אי מיירי באומר מעכשיו היה לו לפרש אלא שרולה רבא לאיסב בריתא זו אפילו כרבנן ורבי [יד] אבל לרבי אתיא שפיר דדמסיק רב אשי ואביי נמי משמע לקמן בסוף פירקין (עז.) דסבר כרבי דקאמר הכל מודין בעל מנת שתלא חמה מנרתיקה דמעכשיו קאמר וכדרבי כו' ומיהו אין משם ראיה דלא מצי למימר איפכא הכל מודין דעל מנת לאו כאומר מעכשיו דמי דהא באם תנא פליגי כ"ש בעל מנת דעדיף: דתנאי

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דתנאי ומעשה בדבר אחד. פירוש שהתנאי קותר המעשה דאין הגט חל אלא אחר שנתקיים התנאי ואז אין הגט בידה אבל הילך אתרוג זה במתנה [ט] על מנת שתחזירהו לא הוי תנאי ומעשה בדבר אחד דס"ל [א] על מנת כאומר מעכשיו והמתנה חלה מיד ויצא בו מיד כשיבא לידו [ב]: **מת הבן או מת האב ה"ז גט.**

פי' בקונטרס מת הבן בתוך ג' שנים משמע שרוצה לומר דאם לא הניקה ושמשה כלל דלא הוי גט [ג] וכן משמע בפירושו בגמרא גבי בשלמא לרבא כו' אלא לרב אשי כו' ואין נראה [ד] דאם מת האב כשמימשמו יום אחד פשיטא דהוי גט כיון שמימשמו עד שמת דמה יש לה לשמש יותר וליכא למימר דאשמועינן אע"פ שמת קודש [ה] הוי גט דלא בעינן שתשמשנו כל ימי חייה דהא בעינן [ה] לא הוה גט דאין זה כריתות כדאמרינן בפרק בתרא (לקמן דף פג:) כל ימי חייכי אין זה כריתות אלא נראה לרבינו יצחק לפרש דמת קודש שהניקה ושימשה כלל דלא איכוון אלא להרווחה ולא לעבורה והא לא איצטריך [ו] ואפי' לרב יוסף דאמר לעיל [יז] והא לא דלה יש לחלק דהכא משתמת אם היה יודע שימות אביו או בנו לא היה מקפיד בתנאו [ז] אבל התם אדרבה אם היה יודע דאתי מטרא לא היה משכיחו כלל [ח]:

כלל אמר רשב"ג כל עכבה שאינה הימנה ה"ז גט.

הקשה ה"ר אלחנן א"כ אמאי קאמר רבא לעיל [ט] דנתינה בעל כרחו לא הוא נתינה ולא הוי גט [י] והא עכבה איכא ממנה [יא] והלכה כרשב"ג במשנתנו ועוד מאי שנא מת האב או הבן ממחולין לך דבעי למימר [יב] דאפילו לרשב"ג איכא מגורשת וי"ל דהכא ודאי להרווחה בעלמא עשה כן וכיון שמת ולא אצטריך הוי כאילו נתקיים התנאי אבל התם שתמני לי מאתים זוז בדעתו שיקבלם לא נתקיים התנאי והא רוצה לקבלם לא נתקיים התנאי והא דמספקא ליה לעיל בממחולין לך דלמא אפי' לרבנן הוי גט ואע"ג דהכא לא הוי גט היינו משום דהתם בעלמו מחל לה [יב] אבל הכא לא מחל לה כלום:

ורמינהו שימשתו יום אחד ה"ז גט. אין להקשות לפי' הקונטרס דמפרש דמת הבן או מת האב דמתני' אחר שהניקתו אמאי לא מוקי לה בריתא דהכא שמת לאחר ששימשתו והניקתו יום אחד דא"כ הוה ליה למיתני בהדיא ומת אבל אין לתרץ דא"כ מאי איריא יום א' אפי' שעה אחת נמי דהא נרש"י שפירש בסמוך גבי אלא לרב אשי מאי שנא ריש"ל ומאי שנא סיפא ה"נ יום אחד דלא דוקא אלא אפילו שעה אחת דאי דוקא לא הוי פריך מידי [יג]: **מתניתין** רשב"ג. דאמר (לעיל עד.) גבי אצטלית תתן לו את דמיה דלהרווחה קא מיכוין ומתניתין נמי להרווחה קא מכוין והנקה ושימוש כל הצורך קאמר ובריתא דרבנן דאמרי לעבורה קא מיכוין וכיון דלעיבורה יום אחד סגי בהכי כיון דלא להרווחה קא מכוין [יא] ולפירוש זה אם מת קודש שהניקה ושימשה כלל אינו גט דהא לא ליעבורה אי נמי הכא לא נתכוון לעבורה בתנס אלא לצורך בנו ואבוי וכי מת הא לא אצטריך אבל גבי אצטלית לעולם הוא צריך לאצטלית ולא לדמי' ולכך כשאבדה יכול לומר אייי חפץ בדמי [יד] אצטלית וכן צריך לפרש בסמוך דמוקי מתני' כרבנן: **ברייתא** רשב"ג היא דמיקל בתנאי. והרווחה פורתא סגי אבל רבנן דמחמרי אית לן למימר דכל הצורך קאמר: **כאן במפרש.** בריית' במפרש יום אחד וקא משמע לן דוקא הניקתו ושימשתו יום אחד אבל מת ולא הניקתו ושמשתו כלל אינו גט [יד] דסלקא דעתין כיון שהיקל עליה כל כך אלא הצריכה אלא יום אחד אף על פי דפירש כי מת ולא הניקתו ושמשתו כלל ליהוי גט קא משמע לן דלא אמרינן הכי:

בשלמא

דתנאי ומעשה בדבר אחד אלא אמר רב אדא בר אהבה משום דתנאי ומעשה בדבר אחד רב אשי אמר הא מני רבי היא דאמר [ו] רב הונא אמר [ז] רב כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ולימא אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט [ח] לא מקדים אינש פורענותא לנפשיה ולימא לא [ט] יהא גט אם לא מתי בעינן תנאי קודם למעשה מתקיף לה רבא מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם הן קודם ללאו אף כל לאפוקי הכא דלאו קודם להן אלא אמר רבא [א] אם לא מתי לא יהא גט אם לא מתי לא יהא גט אם לא מתי לא יהא גט לא מקדים אינש פורענותא לנפשיה אם מתי יהא גט אם לא מתי לא יהא גט בעינן הן קודם ללאו: **מתני'** [ב] הרי זה גיטך ע"מ שתשמשי את אבא על מנת שתניקי את בני כמה היא מניקתו [ג] שתי שנים [ד] רבי יהודה אומר שמנה עשר חדש מת הבן או שמת האב הרי זה גט הרי זה גיטך ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים ע"מ שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או [ה] שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט רבן שמעון בן גמליאל אומר כזה גט כלל אמר רבן שמעון בן גמליאל כל עכבה שאינה הימנה הרי זה גט: **גמ'** ומי בעינן כולי האי ורמינהי [ו] שמשתו יום אחד הניקתו יום אחד ה"ז גט אמר רב חסדא לא קשיא הא רבנן והא רבן שמעון בן גמליאל מתניתין רשב"ג ובריתא רבנן הא מדסיפא רבן שמעון בן גמליאל הוי מכלל דרישא לאו רשב"ג אלא בריתא רשב"ג היא דמיקל בתנאי מתני' רבנן רבא אמר לא קשיא כאן בסתם כאן במפרש רב אשי אמר [ז] כל סתם נמי כמפרש יום אחד דמי תנן כמה היא מניקתו שתי שנים רבי יהודה אומר שמנה עשר חדש בשלמא לרבא ניחא אלא לרב אשי למה לי שתי שנים למה לי שמנה עשר חדש ביום אחד סגי [ח] הכי קאמר יום אחד משתי שנים לאפוקי לאחר שתי שנים דלא יום אחד משמנה עשר חדש לאפוקי לאחר שמנה עשר חדש דלא מיתיבי הרי זה גיטיך על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים על מנת שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט

בשלמא

בדבר אחד. בגט עצמו הוא התנאי להחזירו והוא המעשה להיות גט: **רב אשי אמר הא מני.** דקתני על מנת שתחזירי מגורשת: **רבי היא דאמר וכו' לאומר מעכשיו דמי.** ואם תכא דבשעת גירושין נקיטא לגט ולאחר זמן היא מחזרת ומתנה על מנת להחזיר שמה מתנה: **אתקין שמואל כו'.** כשמוקרו לה יאמר אם לא לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט דבעי' תנאי כפול דאי לא כפליה הוי גיטא מיד ואי כהן הוא מפסלא עליה: ה"ג **וגימא אם מתי.** בריש"א לא מקדים כו': **הן קודם.** אם יעברו ונתמם (במדבר לג): ה"ג **אלא אמר רבא אם לא מתי לא יהא גט.** לימא בריש"א משום דלא מקדים כו' והדר לימא הן ולאו דבעינן הן קודם ללאו: **מתני' כמה היא מניקתו ב' שנים.** שיהא לולד שתי שנים שכך הוא זמן הנקתו. ולענין לשמש את אביו כל ימי חייו: **רבי יהודה אומר שמנה עשר חדש.** לר' יהודה זמן הנקת תינוק עד שיהו לו י"ח חדשים בכתובות בפרק אע"פ (דף ס:): **מת הבן.** קודם הזמן או מת האב: **ה"ז גט.** דכיון דלא פריש מידי לא איכוון אלא להרווחה כל ימיה שהוא צריך ואיכון אלא לא מינו אלא לעבורה: **אלא בהקפדה.** היא לא הכעיסתו ואפי' הכי שאין העכבה הימנה אינו גט וכ"ש אם בהקפדה: **רשב"ג אומר כזה גט.** הואיל ולא הקפידתו ואין העכבה הימנה: **גמ' מתני' רשב"ג.** דאמר לעיל (דף עד.) תתן דמיה אלמא להרווחה מיכוון ולאו דוקא קאמר כל נמי להרווחה איכוון וכל זמן שהוא צריך לינק קאמר: **ובריתא רבנן.** דאמרי (שם:) אצטלית דוקא הכא נמי שימוש והנקה דוקא וכיוש אחד סגי: **דמיקל בתנאי.** דאמר תתן דמיה וקאמר נמי כל עכבה שאינה הימנה ה"ז גט [ט]: **לאן בסתם.** מתני' דאמר שתי שנים תניקי בסתם ובריתא במפרש יום אחד: **רב אשי אמר.** בריית' בסתם דכל סתם כמפרש יום אחד דמי ומתני' רב אשי משני לה לקמיה. ורב אשי לאו לשמוי מתניתין ובריתא אתא אלא לאפלוגי עליה דרבא דאמר סתם שתי שנים: **יום אחד משתי שנים.** אל תיוק: **לאפוקי.** אם הניקתו לאחר שעברו לו שתי שנים: **דלא.** שאין זה הנקה:

בשלמא

עין משפט נר מצוה

סב א ממי' פ"ט מהל' גירושין הל' כ סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמה סעיף ה:

סג ב ג ד ה ממי' פ"ח שם הלכה יט סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קמג סעיף ח:

מוסף רש"י

כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי. על מנת כך וכך (קדושין ס:) על מנת ולא מתנה משמע וכמי קאמר מעכשיו יהא גט על מנת שיתקיים תנאי זה וכל אימת דמתקיים תנאה הוה ליה גט למפרע (ע"ז לז. וכעי"ז לעיל עד.).

פסקי רי"ד

ואסיק רב אשי הא מני ר' היא דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. פי' והגט קונה למפרע משעה שמסרו בידה קודם שתחזיר לו הנייר והחזרת הנייר הוי תנאה ומקימה ליה לתנאה והוי גיטא למפרע ובההיא שעתא הנייר שלה היה ומתנה ע"מ להחזיר שמה [מתנה] **אתקין שמואל בגיטא דש"מ אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט** פי' הכי צריך למימר אם מתי יהא גט מהיום או מעכשיו דאי לא אמר הכי הוה ליה גט לאחר מיתה ומשום דתנינן ליה בפירוש במתני' לא איצטריך שמואל למימר'; **ולימא אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט לא מקדים אינש פורענותא לנפשיה** הלכך מתחיל באם לא מתי ומשום דבעי' תנאי כפול אומר שניהם שאם לא יכפול תנאו אין זה תנאי והוי גט מיד ואם הוא כהן מיפסלא עליהה מתקיף לה רבא מכדי כל תנאי מהיכא גמרי' ליה מבני גד ובני ראובן מה התם הן קודם ללאו אף וכו' לאפוקי הכא דלאו קודם להן אלא אמר רבא הכי לימא אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט מ"ש לא מתי לא יהא גט דלא מקדים אינש פורענותא לנפשיה ואם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט דבעי' תנאי כפול והן קודם ללאו. **תניא** (ב"מ צד.) **אבא חלפתא איש כפר חנניה אומר משום ר' מאיר תנאי קודם למעשה הרי זה תנאי. מעשה קודם לתנאי אין זה תנאי.** פי' כגון אם מתי יהא גט זהו תנאי קודם למעשה כמו אם יעברו ונתמם. יהא גט אם מתי זה מעשה קודם לתנאי שאין זה תנאי אלא מיד הוי גט. והלכתא כר' מאיר משום דתנן סתמא כותיה בפ' השוכר את הפועלים (שם) כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וכל תנאי שמעשה קודם מתחילתו תנאו בטל וכל תנאי שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים. ואי קשה והיכי תנן בפרקין (לעיל עב.) זה גיטיך אם מתי זה גיטיך מחולי זה לא אמר כלום מהיום אם מתי הרי זה גט. והא הרי זה גיטיך הוי מעשה אם מתי הרי תנאה ואגן בע' תנאי קודם למעשה י"ל התנא קיצר את לשונו. וה"ק זה גיטיך אם מתי יהא גט דהוי תנאי קודם למעשה עיין בשלחי פרקין שהוכחתי כרבנן ועי' בפ' האומר בקידושין; **מתני' הרי זה גיטיך ע"מ שתשמיקי את אבא** ע"מ שתניקי **את בני כמה היא מניקתו שתי שנים** ר' יהודה אומר ר"ח חודש **מת הבן** או שמת **האב הרי זה גט** ע"מ שתשמשי **את אבא שתי שנים** ועי"מ שתניקי **את בני שתי שנים מת הבן** או שמת **האב** או שאמר **האב** אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט רשב"ג אומר הרי **זה גט אמר רשב"ג כל עכבה שאינה ממנה הרי זה גט.** פי' הרי היא מניקתו שתי שנים שיהו לולד כ"ד חודש שכך הוא זמן יניקתו ולענין לשמש את אביו כל ימי חייו **מת הבן** או וכו' פי' דוקא אם התחילה להניקה ואח"כ מת אבל אם לא הניקה

מוסרת הש"ס

א) [לעיל עד. וש"נ], **ב)** [ל"ל רבי'], **ג)** [לעיל יח.], **ד)** [בשאלתות פ' מטות סי' קלא איתא ולימא לא יהא גט אם לא מתי יהא גט אם מתי בעינן תנאי וכו'], **ה)** [כתובות ס:], **ו)** [גי' סדר המשנה וכן בר"ף ורא"ש אם שמת האב או שאמר כו'], **ז)** [מוספתא פ"ה], **ח)** ברש"י שברי"ף נוסף ד"ה מתניתין רבנן. דקפדי בתנאי ואמרו באיצטלית דדוקא תתן איצטלית ולא דמיה, **ט)** [סוכה מא: קדושין ו: בבא מציעא קא:], **י)** [ועי' תוס' קדושין ו: ד"ה לא אמרו תוס' סוכה מא: ד"ה הילך ותוס' ב"מ קא: ד"ה לא], **יא)** בדפו"ר נוסף, **יב)** [דף עד:], **יג)** צ"ל ולפי. מהרש"א, **יד)** עי' מהרש"א ומהר"ם שי"ף,

מוסף תוספות

א. לרבא. תוס' ב"מ קא: כרבי. [דהאומר]. תוס' בבא"מ. **ב.** ויכולים המעשה והתנאי להתקיים. תוס' ב"מ שם. **ג.** [ד]לא נתקיים כלום מן התנאי. רש"י לקמן עו. **ד.** [ד]בשלמא גבי בן איצטריך לאשמועינן אע"פ שמת תוך ב' שנים, אלא באב מאי קמ"ל. תוס' בבא"מ. **ה.** [אף] אי הוה מתקיים התנאי. תוס' בבא"מ. **ו.** גבי אריס. תוס' בבא"מ. **ז.** [דהא] לא נתכוין אלא לצדכו. תוס' בבא"מ. **ח.** לשון הרשב"א: דלא שפי ליה אלא מחמת טירחא יתירא והא לא טרח. **ט.** כי לא הוי נתינה מאי הוי, מ"מ הוא מגורשת, דהא רוצה לקיים תנאה. רשב"א. **י.** ויכולה היא שתאמר הילך מאתים זוז אם תרצה ליקח קח. רשב"א. **יא.** ובידו ליקחם עכשיו כמו בשעת התנאי ודאי בעינן קיום התנאי. רשב"א. **יב.** [ו]איפשר לומר שכל כל לא נתכוון לצערה. רשב"א. **יג.** לרב אשי דילמא רישא בשהניקתו שנה אחת ולא הספיקה להניקו יום תמים עד שמת ורב אשי במפרש יום אחד דוקא קאמר יום אחד ולא תהני לה שנה אחת בדלא מאית הא מאית שנה אחת סגי דמ"מ הרי נתקיים התנאי של שתי שנים. **אי שאמר האב וכו'.** פי' אע"פ שלא הקפידתו האשה שאין העכבה ממנה אפ"ה אינו גט כיון שלא נתקיים התנאי. **רשב"ג אומר כל עכבה וכו'** ומי בע' כולי האי. ורמינהו

פסקי רי"ד (המשך)

כלל ומת הבן אינו גט שהרי לא נתקיים התנאי של יניקה כלל ודמי לסיפא כשאמר שתי שנים ומת הבן בתוך שתי שנים שלא נתקיים התנאי של שתי שנים. **אי שאמר האב וכו'.** פי' אע"פ שלא הקפידתו האשה שאין העכבה ממנה אפ"ה אינו גט כיון שלא נתקיים התנאי. **רשב"ג אומר כל עכבה וכו'** ומי בע' כולי האי. ורמינהו

משמתו יום א' הניקתו יום א' הרי זה גט. **אמר רבא לא קשה כאן בסתם כאן במפרש** פי' מתני' בסתם דאמר לה ע"מ שתניקי את בני ולא פירש לה כמה צריכה להניקו שתי שנים שהוא זמן יניקת הולד. ובריית' במפרש דאמר לה ע"מ שתניקי את בני יום אחד והוא גופיה קא משמע לן שאם שמשתו יום אחד והניקתו יום אחד שיתקיים התנאי הרי גט ואם לאו כגון שמת הבן או האב אינו גט ולאפוקי מדרבי שמעון בן גמליאל **רב אשי אמר כל בסתם נמי כמפרש יום אחד דמי.** פי' בריית' דתני יום אחד אף על פי שאמר לה על מנת שתניקי את בני סתם די לה ביום אחד כיון שלא פירש לה זמן: **תנן כמה היא מניקתו שתי שנים** בשלמא לרבא ניחא אלא לרב אשי למה לי שתי שנים יום אחד סגי ה"ק יום אחד משתי שנים. **לאפוקי לאחר שתי שנים דלא יום אחד** מי"ח חודש **לאפוקי אחר** י"ח חודש דלא. פי' שכבר עבר זמן הניקה. **מיתיבי הרי זה גיטיך** ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים על מנת שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בשלמא לרבא רישא בדלא פריש סיפא בדפריש. פי' בקונטרס כיון דלא אצטריך לפרושי ופירש אמרי דאתיא למימר דאפילו מת לא הוי גט ואין נראה לר"י דהא גבי אצטריך לפרושי[א] וגבי בן אצטריך לפרושי לר' יהודה דאמר י"ח חודש[ב] ומה שפירש נמי אלא לרב אשי מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא קשיא כיון דבריש כמפרש יום אחד או הכן דקתני כגון שמת ולא הניקתו כלל ואמאי ה"ז גט רבי יא כדפירש דמתני' ונראה לר"י לפרש בשלמא לרבא[ג] כו' וסיפא בדפרש דהוא[ד] ופירש שמי שנים[ד] ודאי לעבורה קא מכוין ואפילו מת אינו גט אלא לרב אשי כיון דרישא נמי הוי יג) במפרש יום א' הרי נמי נתכוין לעבורה כיון דפירש ואפילו מת לא ליהוי גט כמו בסיפא[ה]: **והוו** להו שני כתובין **הבאין באחד.** הקשה ה"ר אלחנן בפרק האומר (קדושין דף פא.): דפריך מקראי טובא לר' חנינא בן גמליאל דלא בעי תנאי כפול לימא[ו] דהויא ב' כתובין הבאים כאחד וי"ל דהתם כאיכא דאמרי דהכא דלרבנן קאמר להו[ז] אי נמי אי הוה פריך ליה התם מכולהו בהדי הדדי הוי משני להו דהוו שני כתובין הבאין כאחד ועוד דשפיר יח) מצרך להו רבי חנינא בן גמליאל התם: **וגמרינן** מינייהו. פי' בקונטרס ולא הוו שני כתובים הבאין כאחד דכולהו מצרך להו ר' חנינא בן גמליאל בקדושין (ג"ז סס) ואין נראה להרב רבי אלחנן דהתם לא מצרך להו אלא דמשני להו דאין מעוס אחד מהן לגמוד לדיבעי תנאי כפול אבל לרבי מאיר דיליף מיינייהו לא עביד סס לריכותא ויש לומר דיש בהן סוס לריכותא: תניא

בשלמא לרבא רישא בדלא פריש סיפא דפריש אלא לרב אשי מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא קשיא ת"ר[ט] הרי זה גיטך על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים ועל מנת שתניקי את בני שתי שנים אע"פ שלא נתקיים התנאי הרי זה גט לפי שלא אמר לה אם תשמשי אם לא תשמשי אם תניקי ואם לא תניקי דברי רבי מאיר וחכ"א נתקיים התנאי ה"ז גט ואם לאו אינו גט רשב"ג אומר אין לך תנאי בכתובים שאינו כפול איכא דאמרי לר' מאיר קאמר ליה ואיכא דאמרי לרבנן קאמר להו איכא דאמרי לר' מאיר קאמר ליה והכי קאמר ליה אין לך תנאי בכתובים שאינו כפול והוו להו שני כתובים הבאין כאחד[ג] וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין איכא דאמרי לרבנן קאמר להו והכי קאמר להו אין לך תנאי בכתובים שאינו כפול וגמרינן מינייהו ורמינהו הרי זה גיטך ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים על מנת שתניקי את בני שתי שנים מת האב או מת הבן אינו גט דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אע"פ שלא נתקיים התנאי הרי זה גט יכולה היא שתאמר לו תן לי אביך ואשמשנו תן לי בנך ואניקנו קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר קשיא דרבנן אדרבנן דרבי מאיר אדרבי מאיר לא קשיא התם בדלא כפליה לתנאיה הכא בדכפליה לתנאיה ורבנן אדרבנן לא קשיא[ג] מאן חכמים דהכא רבן שמעון בן גמליאל היא דאמר כל עכבה שאינה הימנה הרי זה גט תנו רבנן[ז] אמר לה בפני שנים הרי זה גיטך על מנת שתשמשי את אבא ב' שנים וחזר ואמר לה בפני שנים הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז לא ביטל דברי האחרון את הראשון רצתה משמשתו רצתה נותנת לו מאתים זוז אבל אמר לה בפני שנים הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר לה בפני שנים הרי זה גיטך על מנת שתתני לי ג' מאות זוז ביטל דברי האחרון את הראשון ואין אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפין אהייא אילימא אסיפא הרי בטל[ג] אלא אריש[ה] פשיטא מהו דתימא כל לקומא תנאי מצטרפין קמ"ל: **מתני'** הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שלשים יום והיה הולך מיהודה לגליל הגיע לאנטיפרס וחזר בטל תנאו הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שלשים יום והיה הולך מגליל ליהודה והגיע לכפר עותנאי וחזר בטל תנאו הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שלשים יום והיה הולך למדינת הים והגיע לעכו וחזר בטל תנאו[ג] הרי זה גיטך כל זמן שאעבור מכנגד פניך שלשים יום היה הולך ובא הולך ובא הואיל ולא נתיחד עמה הרי זה גט: **גמ'** למימרא דאנטיפרס בגליל[ה] הוה קיימא ורמינהי[ו] אנטיפרס ביהודה וכפר עותנאי בגליל בינתים מטילין אותו לחומרא מגורשת ואינה דתימא הואיל ושניהם מעידים שהיה תנאי בגט זה יהיו נאמנים שלא תנשא עד שלא תקיימנו קמ"ל כיון שאין עדותן מכוונת אינן נאמנים לשוויי תנאה בגיטא והואיל והגט יוצא מתחת ידי האשה נאמנת לומר בעלי נתנו לי בלי תנאי ותנשא בו: **מתני' הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום והיה הולך מיהודה לגליל והגיע לאנטיפרס וחזר בטל התנאי. הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום והיה הולך מגליל ליהודה והגיע לכפר עותנאי וחזר בטל התנאי. הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום והיה הולך למדינת הים והגיע לעכו וחזר בטל התנאי. הרי זה גיטיך כל שאעבור מכנגד פניך שלשים יום היה הולך ובא הולך ובא הואיל ולא נתיחד עמה הרי זה גט.** אוקימנא בגמרא דאנטיפרס היא בסוף ארץ יהודה ששתי העיירות הללו הן עומדיין בין גבול יהודה וגליל. ועותנאי היא ראש גליל ואנטיפרס ראש יהודה והדרך שיש בין

סד א ב מיי' פ"מ מהל' גירושין הלכה יח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמג סעיף י:

סה ג מיי' שם פרק ט הלכה ט סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמד סעיף ז:

פסקי רי"ד (המשך)

רבים שלא תנשא לעלמא עד שתקיים תנאו והכי נמי אמרינן לקמן (פה:) בפרק המגרש אתקין רב ביציעין וכו' מן יומא דין לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו והא איהו הוא דאמר בפרק יש נוחלין (ב"ב קלו.) הלכה כרבי יוסי. אלא ודאי חזמרא בעלמא הוא דאתקין בגיטא לאפוקי נפשיה מפלוגתא וה"ה הכי אית למימר הכא דחזמרא בעלמא הוא דאתקין שמואל שלא תפסל עליו מעכשיו אליבא דר' מאיר ולעולם הלכה כרבנן וכי היכי דפליגי רבנן עליה דר' מאיר בתנאי כפול הכי נמי פליגי עליה בהין קודם ללאו דהא לא בעי רבנן הין ולאו כלל והכי נמי פליגי עליה בתנאי קודם למעשה דהכי אמרי' בשלהי השוכר את הפועלים (ב"מ צד.) מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא דבעי' תנאי קודם למעשה ר' מאיר דתניא אבא חלפתא אומר משום ר' מאיר וכו' ובשלהי פירקין מוכח (לקמן דף עז. וש"ש בדברי רבינו) בפירוש דרבנן פליגי עליה ולא בעי תנאי קודם למעשה: **ת"ר אמר לה בפני שנים הרי זה גיטיך** ע"מ שתשמשי את **אבא שתי שנים** וע"מ **שתניקי את בני שתי שנים וחזר ואמר בפני שנים הרי זה גיטיך** ע"מ **שתתני לי מאתים זוז לא בטלו דבריו הראשונים את האחרונים רצתה משמשתו רצתה נותנת לו** ר' זוז. פי' אמר בפני שנים וכו' ולא מסרו לה בפניהם שאם מסרו לה איגרשא לה בהאי תנאה ותו לא מצי לאתנויי תנאה אחרינא אלא כך אמר בפניהם כשאמסרנו לא אמסרנו אלא ע"מ כן וחזר ואמר לה בפני שנים וכו' ומסרו לה לא בטלו וכו' שלא בא זה להוסיף מדלא אמר לה שתתני לי מאתים זוז תוספת על תנאי הראשון ולעקור נמי לא בא מדלא בטל תנאו הראשון בפני אלו אלא הכי קא"ל או תנאי ראשון או מאתים זוז אבל אם אמר לה בפני שנים הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר לה בפני שנים אחרים ג' מאות זוז בטלו דבריו האחרונים את הראשונים ואין **אחד מן הראשונים וא' מן האחרונים מצטרפין.** אהיא אילימא אסיפא הרי ביטל אלא אריש[ה] פשיטא שמה שמעיד זה אינו מעיד זה ולאו כל כמיניהו לשוויי תנאה בגיטא עד דמספרי חדא מילתא **מהו דתימא כל קומי תנאה מצטרפי קמ"ל.** פי' מהו דתימא הואיל ולא יעברו ודאתקין שמואל בגיטא דש"מ אבל בע"מ לא דק"ל כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. כ"ש דלא מהני ביה תנאה לאורווי האי גיטא דהשתא באם לא מהני בע"מ לא כ"ש אבל נ"ל דמדאתקין שמואל לא מצינן למפסק כר' מאיר דכיון דלא איפסיקא בהדיא הלכה כר' מאיר לא מצינו למסמך אתקנתא דשמואל דנ"ל שמואל לחומרא הוא דאתקין הכי בגיטא דש"מ שלא תפסל עליו מעכשיו אליבא דרבי מאיר אם הוא כהן אבל לעולם להתירה לעולם בגט זה אע"ג דלא איקיים תנאיה משום דלא כפליה לתנאיה לא מצינו בהדיא שפסק כר' מאיר דאילו כן אמאי לא פסק בהדיא הלכה כר' מאיר ג) לא בגיטין ולא בקידושין דפליג נמי התם ר"מ עם רבנן והלכך יש להחמיר בדבר כרבנן שהם אם יעברו ואם לא יעברו ודאתקין שמואל בגיטא דש"מ אבל בע"מ לא דק"ל כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. כ"ש דלא מהני ביה תנאה לאורווי האי גיטא דהשתא באם לא מהני בע"מ לא כ"ש אבל נ"ל דמדאתקין שמואל לא מצינן למפסק כר' מאיר דכיון דלא איפסיקא בהדיא הלכה כר' מאיר לא מצינו למסמך אתקנתא דשמואל לחומרא הוא דאתקין הכי בגיטא דש"מ שלא תפסל עליו מעכשיו אליבא דרבי מאיר אם הוא כהן אבל לעולם להתירה לעולם בגט זה אע"ג דלא איקיים תנאיה משום דלא כפליה לתנאיה לא מצינו בהדיא שפסק כר' מאיר דאילו כן אמאי לא פסק בהדיא הלכה כר' מאיר ג) לא בגיטין ולא בקידושין דפליג נמי התם ר"מ עם רבנן והלכך יש להחמיר בדבר כרבנן שהם

ט) נראה לר"ל דולד קאמר דהייט שתי שנים. ג) נראה לר"ל דלא מלינו שפסק כר"מ לא בגיטין ולא בקידושין וכו'.

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ח], ב) [קדושין כד. וש"נ], ג) [עירובין פב. וש"נ], ד) [תוספתא פ"ד], ה) בכת"י נוסף: וכפר עותנאי ביהודה, ו) [תוספתא פ"ח], ז) ברש"י שברי"ף נוסף: כבר, ח) ברש"י שברי"ף נוסף: לה, ט) בדפו"ר בראש, י) בדפו"ר יא) בדפו"ר בתנאו, יב) נראה שצ"ל כדפרשתי, והוא לעיל ד"ה מת, יג) נראה שצ"ל כמפרש, יד) נראה שצ"ל משני. מהר"ם שי"ף ועי' מהרש"א על תוס' ד"ה וגמרינן,

---

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

מוסף תוספות

א. כדי להקל עליה דאי בסתם הוה ליה לשמושיה עד דמאיה. רשב"ם.

ב. ואחני פירושא להחמיר עליה להניק שתי שנים. רשב"ם. ג. רישא דלא פריש, אימור לפי הצורך נחכוון, והא לא איצטריך. תוס' הרא"ש.

ד. אע"פ שלא היה צריך לפרש. תוס' הרא"ש.

ה. ועע"ש בתוס' הרא"ש ס"כ' ליישב פירש"י, ולפ' הוכיח כדכתיב מן הימולמי.

ו. דאדרבא משום הכי ניחא משום. תוס' הרא"ש.

ז. דגמרינן מינייהו. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

בשלמא לרבא רישא בדלא פריש סיפא בדפריש אלא לרב אשי מ"ש רישא ומ"ש סיפא. פי' בשלמא לרבא דאוקי רישא דמתני' שתי שנים ממש ואף על גב דשמם. רישא דקאמר מת הבן בתוך שתי שנים ה"ז [גט] בדלא פריש שתי שנים והרי הניקתו כל צרכו. סיפא בדפריש על כרחיך דוקא קאמר דהא לא איצטריך לפרושי ופירש. אלא לרב אשי דאמר רישא דמתני' יום א' קאמר על כרחיך מת הבן או מת האב הניקתו כלל ואמאי הרי זה גט הרי לא נתקיים כלום מן התנאי: קשיא. **דאיתוקם רב אשי בקושיא ש"מ כרבא הלכתא דאמר סתמא כל זמן הניקה** ו) משמע **שתי שנים לולד: ת"ר הרי זה גיטיך ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים** וע"מ **שתניקי את בני שתי שנים** אע"פ שלא נתקיים התנאי הרי זה גט לפי שלא אמר לה אם תשמשי ואם לא תשמשי אם תניקי ואם לא תניקי דברי ר' מאיר וחכמים אומרים נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט וקי"ל **יחיד ורבים הלכה כרבים.** וכתב ר"י ז"ל והלכתא כרבנן. ואע"ג דקי"ל דבעי' תנאי כפול הני מילי באם תשמשי ואם לא תשמשי כענין שנאמר בשלמא לרבא רישא דש"מ אבל בע"מ לא דק"ל כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. כ"ש דלא מהני ביה תנאה לאורווי האי גיטא דהשתא באם לא מהני בע"מ לא כ"ש אבל נ"ל דמדאתקין שמואל לא מצינן למפסק כר' מאיר דכיון דלא איפסיקא בהדיא הלכה כר' מאיר לא מצינו למסמך אתקנתא דשמואל לחומרא הוא דאתקין הכי בגיטא דש"מ שלא תפסל עליו מעכשיו אליבא דרבי מאיר אם הוא כהן אבל לעולם להתירה לעולם בגט זה אע"ג דלא איקיים תנאיה משום דלא כפליה לתנאיה לא מצינו בהדיא שפסק כר' מאיר דאילו כן אמאי לא פסק בהדיא הלכה כר' מאיר ג) לא בגיטין ולא בקידושין דפליג נמי התם ר"מ עם רבנן והלכך יש להחמיר בדבר כרבנן שהם

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות